

**«ТІЛ БІЛІМІНЕ КІРІСПЕ» (авторлары: В. ФРОМКИН, Р. РОДМАН, Н.
ХАЙАМС) ОҚУЛЫҒЫН ОҚУ ПРОЦЕСІНЕ ЕНГІЗУ ЖӨНІНДЕГІ
ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУ**

«Тіл біліміне кіріспе» пәні

**МЕТОДИЧЕСКИЕ УКАЗАНИЯ ПО ВНЕДРЕНИЮ КНИГИ
«ВВЕДЕНИЕ В ЯЗЫКОЗНАНИЕ»
В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС (авторы: В. ФРОМКИН, Р. РОДМАН, Н.
ХАЙАМС)**

Дисциплина «Введение в языкознание»

Алматы, 2019

Құрастырушылар:
ф.ғ.д., проф. Г.Б. Мәдиева
ф.ғ.к., доцент П.Т. Медетбекова
PhD докторы, доцент Р. Қондыбаева
Составители:
д.ф.н., проф. Г.Б. Мадиева
к.ф.н., доцент П.Т. Медетбекова
Доктор PhD, доцент Р. Кондыбаева

«Тіл біліміне кіріспе» (авторлары: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамс) оқулығын оқу процесіне енгізу жөніндегі әдістемелік нұсқау. «Тіл біліміне кіріспе» пәні / Құраст.: Г.Б. Мәдиева, П.Т. Медетбекова, Р. Қондыбаева – Алматы: Қазақ университеті, 2019. – 22 б.

Методические указания по внедрению в учебный процесс книги «Введение в языкознание» в учебный процесс (авторы: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамс). Дисциплина «Введение в языкознание» / Составители: Г.Б. Мадиева, П.Т. Медетбекова, Р. Қондыбаева – Алматы: Қазақ университеті, 2019. – 22 б.

© құраст.: Г.Б. Мәдиева, П.Т. Медетбекова, Р. Қондыбаева, 2019
©Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2019

В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығын оқу процесіне енгізу жөніндегі әдістемелік нұсқау

«Тіл біліміне кіріспе» пәні

КІРІСПЕ

«Тіл біліміне кіріспе» пәні келешек филолог мамандарға, шет тілі филологиясы және шет тілі: екі шет тілі мамандығының студенттеріне арналған әдістемелік нұсқаулық.

«Тіл біліміне кіріспе» пәні келешек филолог мамандары мен лингвисттер үшін аса құнды болып табылары сөзсіз. «Жаңа гуманитарлық білім. Қазақ тіліндегі 100 жаңа оқулық» жобасы аясында 2018 жылы жарық көрген Тіл біліміне кіріспе оқулығының негізінде құрастырылған. Студенттерге лингвистика ғылымы жөнінде жүйелі білім алуға, бұқаралық ақпарат құралдарындағы талқылауға қатысуға және оқытушылар мен студенттерге маңызды лингвистикалық зерттеулерден хабардар болуға көмектеседі.

Сонымен қатар, тіл және тілге қатысты негізгі мәселелерге де жауап табуға талпыныс болары сөзсіз. Қысқаша тақырып аясындағы дәрістер мен семинарлар тақырыптары бойынша заманауи еңбектерді пайдалана отырып, өзге тілді меңгеруге тигізер ықпалы да болары сөзсіз.

12-дәріс тақырыптары мен әр дәріс тақырыбы аясында берілген семинарлар сұрақтары дайындала отырып студенттердің материалдарды меңгергенін тексеруге мүмкіндік береді. «Тіл дегеніміз не?», «Тілдің пайда болуына қатысты мәселелер», «Тілдің өзгеруі: уақыт кезеңдері», «Тілді меңгеру», т.б. тақырыптар мен лингвистикалық мәселелер қамтылған.

Студенттерге тіл білімінің мәселелері жөнінде білім алуға, лингвистикалық зерттеулерден хабардар болуға. «Тіл» феноменінің әмбебаптылығы жайында толық ақпарат алуға, оған тілдің пайда болуымен қатар, жануарлар тілі мен адамзат тілін талдай отырып, қазіргі қатынас құралы ретіндегі қызметтері туралы ақпарат беру.

Кредит саны: 3

Оқытылатын мамандықтар: *Шет тілі: екі шет тілі, Шетел филологиясы, Аударма ісі, Филология: қазақ тілі, Қазақ тілі мен әдебиеті және тағы басқа гуманитарлық бағыттағы мамандықтар.*

Пәнді оқыту мақсаты: Тіл туралы ғылымның негізімен таныстыру, тіл білімінің түрлі ғылым салаларымен тығыз байланысын таныту, тіл туралы ғылымның алғашқы бастамасы болып табылатын бұл курста тіл теориясын, атап айтқанда, тілдің ішкі құрылымы және оның ойлаумен, қоғаммен, қоғам дамуының тарихымен, тілдің функционалдық және құрылымдық баламаларымен байланысын, сондай-ақ студенттерге түсіндіру.

Оқыту нәтижелері: Тіл білімінің тармақтарын, тілдің ішкі қабаттарын, тілдің деңгейлік құрылымын, әрбір деңгейдің негізгі бірліктерін меңгеруі, тілді тұтас жүйер ретінде танып білуі, оның ішкі және сыртқы даму заңдылықтарын, жолдарын білу, тілдің табиғатын, тілдің басқа да құбылыстардан ерекшелігін, оны әлеуметтік құбылыс ретінде түсінуі, тілдердің бір-бірімен қатынас жасау барысында туындайтын өзгерістер мен даму үрдістері жайлы, қазақ тілінің басқа тілдермен байланысу нәтижелері жайлы жан-жақты мәлімет алуы тиіс.

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ

по внедрению в учебный процесс учебника В. Фромкина, Р. Родмана, Н. Хайамса «Введение в языкознание» по дисциплине «Введение в языкознание» в рамках проекта «Новое гуманитарное знание. 100 новых учебников на казахском языке», осуществляемого на основе программной статьи Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания».

Авторы:

Доктор филологических наук, профессор, заведующая кафедрой общего языкознания и европейских языков КазНУ им. аль-Фараби Г.Б. Мадиева
Кандидат филологических наук, и.о. доцента кафедры общего языкознания и европейских языков КазНУ им. аль-Фараби П.Т. Медетбекова

Количество кредитов: 3

Специальности, на которых изучается дисциплина: Иностранный язык: два иностранных языка, Иностранная филология, Переводческое дело, Филология: казахский язык, Казахский язык и литература, Тюркология и другие специальности гуманитарного направления.

Цель обучения дисциплине: оказать методическую помощь в формировании компетенций по изучению языка, языковых явлений: ознакомить с наукой о языке, с различными тесно взаимосвязанными направлениями лингвистики. Содержание этой дисциплины знакомит с истоками формирования языкознания как самостоятельной науки, со структурой языка, его отношением к мышлению, обществу, истории развития социума, функциональными и структурными эквивалентами и т.д.

Результаты обучения: У студентов формируются компетенции по умению анализировать направления языкознания, уровневую организацию языка, основные единицы каждого уровня, пониманию языка как целостной системы, его внутренней структуры и внешних закономерностей развития языка, природы языка, понимания языка как социального явления и его особенностей от других социальных явлений, взаимодействия языков и процессов развития и изменений, происходящих в результате контактирования языков, видение результатов контактирования казахского языка с другими языками и мн.др.

Дәріс 1. Тіл білімі. Тіл білімінің нысана мен пәні. Тіл дегеніміз не?

Дәрісте студенттерге тіл білімі жайлы жалпы түсініктер ұсынылып, адамның лингвистикалық құзыреттілігін танытатын көрсеткіш ретінде грамматиканың салалары жеке-жеке қарастырылады. «Тіл» атты жалпы түсінік аясында жануарлар тіліне сипаттама беріледі. Лингвистер арасында екіжақты пікір тудырып отырған әйгілі Сепир-Уорф болжамы «тіл мен ой, сана» қатысында талдана отырып келесі сұрақтар қарастырылады: Лингвистика – тіл туралы ғылым. Тілдің шығармашылық аспектісі. Лингвистикалық құзыреттілік пен лингвистикалық шығармашылықтың өзара байланысы мен айырмашылығы. Грамматика дегеніміз не? Әмбебап грамматиканың кез келген тілді меңгерудегі қызметі. Адами емес тіл дегеніміз не? Жануарларлардың адам тілін «меңгеруіндегі» тәжірибелер.

1-2-ші семинарлар тапсырмалары:

1. Тілдің дыбыстық жүйесінің практикалық қолданылу ерекшеліктері
2. Лексика. Форма мен мағынаның шартты және еркін байланысы
3. Тілді білу және синтаксис
4. Дескриптивті (сипаттамалы) грамматиканың ерекшелігі
5. Прескриптивті грамматиканың пайда болу тарихы. Лоуфтың прескриптивті грамматикасы
6. Оқытушы грамматиканың мақсаты
7. Әмбебап грамматиканың ым тілдеріндегі көрінісі
8. Биокommуникация: құстар мен аралар тілі
9. Жануарларлардың адам тілін «меңгеруіндегі» тәжірибелер
10. Тіл мен ой. Сепир-Уорф болжамы: Pro et contra (болжамның мықты және әлсіз жақтарын талдау)

Қосымша тапсырма: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығы бойынша 24-28 беттерде берілген жаттығуларды орындау.

Дәріс 2. Морфология мәселелері.

Дәріс инфлективті морфологияға қарсы сөзжасамның негіздері мен сөзжасамның заңдылықтары, морфемалар, сөздің әмбебап/иерархиялық құрылымы, *ым* тілінің морфологиясына жан-жақты анықтауға арналады. Дәріс бойынша келесі сұрақтар қарастырылады: 1. Морфология. Негізгі және көмекші сөздер. Морфемалар: негізгі және қосымша морфемалар. Сөзжасам заңдылықтары. Грамматикалық ереженің көрнекі үлгісі ретінде сөздердің иерархиялық құрылымын қолдану тәжірибесі. *Ым* тілінің морфологиялық ережесі.

3-4-ші семинарлар тапсырмалары:

1. Морфология дербес пән бе? Дәлелдеу.
2. Ашық топтағы және жабық топтағы сөздер дегеніміз не?

3. Префикстер мен жұрнақтар. Инфикстер. Циркумфикстер
4. Түбір және негіздің айырмашылығы. Байлаулы түбірлер
5. Флективті және сөзжасам морфемаларының грамматикалық ерекшеліктері
6. Супплетивизмдер. Лексикалық кемшіліктер. Бэк-формациялар. Біріккен сөздер: компоненттеріндегі ішкі мағыналық байланыс. «Pullet Surprises»-тің грамматикалық білімді анықтаудағы рөлі
7. Морфемаларды идентификациялау жолдары (4 кейстік талдау негізінде)

Қосымша тапсырма: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығы бойынша 61-70 беттерде берілген жаттығуларды орындау.

Дәріс 3. Синтаксис – тіл білімінің ірі және маңызды бағыт, пән. Синтаксистің құрылымы.

Дәрісте тілдің синтаксис қабатында орын алатын заңдылықтар мен ережелер, сөйлемдер категориясын сызба көмегімен анықтау, көпқұрылымды сөйлемдер мен трансформацияның «d-structures», «s-structures» құрылымдары, «Move» сызбасы, ASL – ым тілінің синтаксисінің құрылысы терең талдауға алынады. Келесі сұрақтар қарастырылады: Синтаксистік заңдылықтар. Сөздердің дұрыс ретін, мағыналардың арақатынасы мен олардың орналасуын, құрмалас сөйлемдердегі грамматикалық қатынастарды анықтау тәртібі. Сөйлемнің құраушылары мен оны айқындайтын тестілер: «дербес», «есімдікпен ауыстыру», «біртұтастықта қозғалу». Әмбебап грамматиканың бір бөлігі ретіндегі Х-бар сызбасы. Оның 3 жинақтаушы «ережесі». Әмбебап грамматиканың қағидаттары мен көрсеткіштері (арнайы сұрақтар негізінде). Ым тілінің синтаксисі. ASL тілінің синтаксисі. Топикализация.

5-6-ші семинарлар тапсырмалары:

1. Синтаксис туралы ұғым. Синтаксистің нысана мен пәні.
2. Грамматикадағы бейсаналық ережелер.
3. Оқытылатын тілдеріндегі (қазақ, орыс, ағылшын, т.б.) сөйлем құрылымы.
4. Сөз тіркесіндегі синтаксистік категориялар. Лексикалық және функционалдық категориялар.
5. Тіркестер құрылымы: «басы», «қосымша», спецификаторлар.
6. Тіркестік құрылым заңдылықтары.
7. Синтаксистегі рекурсивті заңдылықтар. Х-бар сызбасындағы рекурсия дереккөздерінің көрініс табуы.
8. Сөйлемдер категориясын сызба көмегімен анықтау. Көпқұрылымды сөйлемдер. Трансформация: d-structures, s-structures, Move сызбасы.
9. Синтаксистік бағыныңқы құрылымдар. Wh-сұрақтардағы бағыныңқылық сипат.

Қосымша тапсырма: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығы бойынша А, В, С қосымшалары негізінде мысалдар құрастыру. 124-132 беттерде берілген жаттығуларды орындау.

Дәріс 4. Тілдің мағынасы. Семантика мәселелері.

Дәрісте тіл бірліктерінің мағынасын зерттейтін семасиология ғылымының түрлі салалары егжей-тегжейлі талқыланады. Сөйлеушілердің сөйлем мағынасын шындықпен байланыстыруы, мәтіндегі импликация мен көпмағыналылықты қабылдап, ажырату механизмі талдауға түседі. Сондай-ақ, дәріс лингвистикадағы прагматика мәселесі, оның негізгі бөлімі – сөйлеу актілері теориясына қатысты Х. Пол Грайстың постулаттары мен имплицатура, презумпция, перформативті етістіктердің қолданылуы ағылшын тіліндегі мәтіндер негізінде талданады. Тілдің мағынасын анықтау барысында дәрісте келесі сұрақтар қамтылады: Семантика: лексикалық семантика, тіркестік немесе сөйлемдік семантика, прагматика. Фреге мен Б. Расселдің предикаттарды анықтаудағы тәсілі. Семантиканың 2 ережесі. Сөйлеушілер сөйлем мағынасы туралы не біледі? Композициялық семантика – сөйлемдердің тікелей мағынасы. Сөздердің тікелей мағынасы ретіндегі лексикалық семантика. Прагматика. Лингвистикалық мәнмәтін арқылы есімдік редакциясын анықтау жолдары. Сөйлеудегі Х. Пол Грайстың постулаттары: сапа постулаты, мөлшер постулаты, қарым-қатынас постулаты, әдеп постулаты

7-8-ші семинарлар тапсырмалары:

1. Мағына және шындық.
2. Импликация және ұғымдардың байланысы.
3. Көпмағыналылық және композициялық ұстаным.
4. Композициялық семантиканың ауытқуы: аномалия, метафора, идиома.
5. Референция. Мағына және мән.
6. Лексикалық қатынастың түрлері: синонимдер, антонимдер, омонимдер, полисемия, гипонимдер.
7. Семантикалық ерекшеліктер. Семантикалық ерекшеліктер мен грамматиканың арақатынасы: классификаторлар; әрекеттік және статикалық сөйлемдер; болымсыз сөйлемдердегі грамматикалық мағынаны берудегі болымсыз полярлы элементтердің орны.
8. Зат есім тіркестерінің аргумент ретіндегі қызметі.
9. Агент және тақырып.
10. Дейктикалық сөздер арқылы мәнмәтіннің мағынасын анықтау.
11. Есімдік және жағдаяттық мәнмәтін.
12. Имплицатураның дискурстың мағынасын танытудағы қызметі.
13. Презумпция. Презумпцияның имплицатурадан айырмашылығы.
14. Сөйлеуде перформативті етістіктердің қолданылуы.

Қосымша тапсырма: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығы бойынша 171-182 беттерде берілген жаттығуларды орындау.

Дәріс 5. Фонетика – ғылыми лингвистикалық ілім. Тілдегі дыбыстар жүйесі.

Дәріс фонетиканың салалары, фонетика мен фонология, орфографияның байланысы ғылыми таным тұрғысынан негізделіп, ағылшын тіліндегі әр дыбысты түрлі қасиеттеріне орай классификациясы ұсынылады. Негізгі фонетикалық топтар мәселесінің лингвистикалық қыр-сыры ашылып, фонетикалық топтарда орын алатын тілдік құбылыстардың жай-күйі талданады. Дәріс бойынша келесі сұрақтар қарастырылады: Фонетика: акустикалық фонетика, есту фонетикасы, артикуляциялық фонетика. Фонетика және орфография. Фонетикалық әліпбидің лингвистикалық маңызы. Артикуляциялық фонетика. Сөйлеу мүшелерінің дыбыс жасаудағы орны. Дауысты дыбыстар. Дауысты дыбыстардың жасалуы: тіл, ерін, мұрын сөйлеу мүшелерінің қатысы. Негізгі фонетикалық топтар: үзілмелі және созылмалы дыбыстар, обструенттер және сонар дыбыстар, консонанттық дыбыстар (еріндік дауыссыздар, тілалды дауыссыздар, антериорлар, сибилянттар), буындық дыбыстар. Ым тілінің фонетикасы. Америкалық ым тіліндегі қол конфигурациясы, қолдың қозғалуы мен орналасуының «фонетикалық» қызметтері. «Ымдау алаңы».

9-10-шы семинарлар тапсырмалары:

1. Дауыссыз дыбыстар. Дауыссыз дыбыстардың жасалым орны: қос еріндік дауыссыз дыбыстар, лабиоденталды дауыссыз дыбыстар, интердеталды және денталды дауыссыз дыбыстар, тілұшы (альвеолярлы) дауыссыз дыбыстары, латералды дауыссыз дыбыс, палаталды дауыссыз дыбыстар, тіларты (velars, увулярлы, глоталды дауыссыз дыбыстар), көмей дауыссыз дыбыстары.
2. Дыбысталуына байланысты дауыссыздардың жіктелуі: ұяң және қатаң дауыссыз дыбыстар. Қарқынды және қарқынсыз *P* дыбысының жасалу ерекшелігі.
3. Ауаның шығуына байланысты дауыссыздардың жіктелуі: мұрынжолды және ауызжолды дауыссыз дыбыстар.
4. Үзілмелі дауыссыз дыбыстар, созылмалы дауыссыз дыбыстар, фрикативтер, аффрикаттар, жұмсақ дауыссыз дыбыстар, жартылай дауысты (жылжымалы) дауыссыз дыбыстар, аппроксиматтар, дірілдер мен ызындар, шертпе дыбыстары.
5. Америкалық ағылшын тіліндегі дауыссыз дыбыстардың фонетикалық таңбаларын белгілеу.
6. Дифтонгтың құрылуы.
7. Қысаң және ашық дауыстылар.
8. Дыбыстың ұзақтығы, тон және екпіннің просодиялық немесе супрасегменталды ерекшеліктерді құраудағы қызметтері.
9. Әлем тілдерінде дыбыс екпіні және сөйлеу ырғағының лексикалық, грамматикалық қызмет атқаруының көріністері. Екпінді тілдер. Регистрлік екпін, контурлық екпін. Даундрифт құбылысы. Ырғақ.
10. Фонетикалық таңба және орфографиялық сәйкестік.

Қосымша тапсырма: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығы бойынша 212-218 беттерде берілген жаттығуларды орындау.

Дәріс 6. Фонология ерекшеліктері. Тілдегі фонемалар үлгілері.

Дәрісте «фонология мен фонетиканың, фонема мен фонның, фонетикалық транскрипция мен фонемалық транскрипцияның өзара арқатынасы қандай? Дистрибуция құбылысының мәні қандай? Дүниежүзі тілдеріндегі фонемалық үлгілердің өзгеріске түсуінің себебі неде? Америкалық ағылшын тіліндегі дауысты/дауыссыз дыбыстардың ерекшеліктері қандай?» секілді сұрақтарға жауап беріледі. Дәрісте келесі сұрақтар қарастырылады: Фонология және фонетика. Фонологияның зерттеу нысаны. Фонема мен аллофонның сипаттамасы. Дыбыстардың фонемалық және фонетикалық көрінісі. Фонетикалық қасиет пен фонемалық қасиеттің өзара байланысы.

11-12-ші семинарлар тапсырмалары:

1. Алломорф және фонологиялық орта. Минималды жұптар.
2. Морфофонемалық ережелердің лингвистикалық сипаты.
3. Гоморгандық мұрынжолды ережелердің құрастырылуының алғышарты.
4. Фонема және фон. Фонемаларды анықтау жолдары.
5. Фонемалық және фонетикалық транскрипцияның айырмашылығы.
6. Дистрибуцияның сөйлеу тілінде кездесуі. Алмастыру дистрибуциясындағы дыбыстардың орын ауыстыру ерекшелігі.
7. Сегменттердің фонетикалық қасиеттерін анықтау тәсілі. Ағылшын тілі фонологиясындағы болжамды қасиеттер. Дүниежүзі тілдеріндегі фонемалық үлгілердің өзгеріске түсуі.
8. Сөйлеу дыбыстарының табиғи топтарының анықталуы. Америкалық ағылшын тіліндегі дауысты/дауыссыз дыбыстардың ерекшеліктері.

Қосымша тапсырма: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығы бойынша 260-264 беттерде берілген жаттығуларды орындау.

Дәріс 7. Фонология: тілдегі дыбыс үлгілері (2-дәріс)

Фонологияның табиғатын ары қарай танып-білуге арналған бұл дәрісте студенттер фонологиялық заңдылықтармен, просодиялық фонологияны құрайтын тілдік элементтермен, фонотактикалық шектеулердің орын алуының себептерімен танысады. Дәрісте келесі сұрақтар қарастырылады: Фонологиялық заңдылықтар: ассимиляция заңдылықтары. Фонологиялық заңдылықтардың қызметі. Лексикалық қателіктердің тілде кездесуі.

13-14-ші семинарлар тапсырмалары:

1. Буын. Буын ядросы, басы және кода, райм.
2. Екпін. Екпіннің супрасегменттік қасиеті. Сөз тіркесі және сөйлемдегі екпін
3. Диссимиляция заңдылықтары, эпентеза ережесі.

4. Интонация және екпін. Өзгермелі екпін. Бірғақ немесе екпін контуры. Екпінді және екпінсіз тілдер.
5. Фонотактикалық шектеулердің орын алуының себептері.
6. Просодиялық фонологияның жалпы сипаттамасы.
7. Оптималдық теорияның негізі.
8. Флэп.

Қосымша тапсырма: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығы бойынша 264-272 беттерде берілген жаттығуларды орындау.

Дәріс 8. Тіл және қоғам

Дәріс лингвистиканың қарастыратын маңызды мәселелерінің бірі «тіл мен қоғам» ұғымын тілге тиек етеді. Әлем тілдері мысалында тілді қолданудағы ерекшеліктертер әлеуметтік лингвистика қағидаттар мен факторларына негізделіп, ғылыми түсініктер беріледі. Дәрісте, әсіресе, ағылшын тілінің диалектілері мен диалектілік аумақтар кең ауқымда алынып, қарастырылады. Лингва франкалар, пиджин және креол тілдерінің пайда болуы мен тілдік сипаттарына арнайы тоқталып өтіледі. Қостілділік пен қостілділік жағдайында кодтардың алмасуының қандай себептері болатындығы айқындалады. Дәрісте келесі сұрақтар қарастырылады: Диалект. Диалектінің пайда болуының алғышарттары. Жеке адамның сөйлеу ерекшелігі ретіндегі идиодиалект. Алғашқы диалектілік атластың құрастырылуы. Диалектілік аумақтар. Изоглосса. Изоглоссалар шоғыры. Америкалық өңірлік ағылшын тілі сөздігінің (DARE) америкалық диалектологиядағы алар орны. Лингвистикадағы тілдік байланыс.

15-16-шы семинарлар тапсырмалары:

1. Диалектік континуумның түзілуі. Диалектілік теңесудің тілде орын алуы
2. Өңірлік диалектілердің фонологиялық, лексикалық, синтаксистік ерекшеліктері. Америкалық ағылшын тіліндегі *r* дыбысының сөзде түсіп қалуы фонологиялық диалектілік ерекшелік ретіндегі орны мен пайда болу тарихы. Акцент.
3. Әлеуметтік диалектілер. Тіл пуристерінің тіл тазалығын сақтаудағы ұстанымдары. Тілдегі «стандарт» ұғымы. Стандарт америкалық ағылшын тілі (СААТ). А. Росстың «Қазіргі ағылшын тіліндегі таптық лингвистикалық белгілер» еңбегінде кездесетін «U», «non-U» тілді қолданушылары
4. Тыйым салынған тілдердің тарихи алғышарттары
5. Афро-америкалық ағылшын тілінің СААТ арасындағы фонологиялық, синтаксистік айырмашылықтары
6. Гендерлік тіл ерекшеліктерінің түрлі тілдердегі көрінісі
7. У. Лабовтың америкалық ағылшын тілі бойынша жүргізген әлеуметтік лингвистикалық талдауы
8. Лингва франкалар; пиджин және креол тілдері, олардың айырмашылықтары; креолдардың пайда болуы; суперстрат және субстрат; «тұрақты пиджин»; ыммен сөйлесу мен пиджиннің байланысы

9. Қостілділік (билингвизм): жеке адам және әлеуметтік билингвизм
10. Жеке тіл қолданушысында тілдік кодтың алмасуының себептері

Қосымша тапсырма: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығы бойынша 327-328 беттерде берілген жаттығуларды орындау.

Дәріс 9. Тіл және қоғам (2-дәріс)

Тілдің әлеуметтік құбылыс екендігін анықтайтын «Тіл және қоғам» атты тақырыптың 2-дәрістік сағатында тілдің білім беру саласындағы алатын орны мен тілді үйрету үдерісінің өту сипаты толық қамтылады. Тілді оқытуда кездесетін қиыншылықтар мен оқытудағы тәсілдер жан-жақты сипатталады. Саңырау адамдардың тілді меңгеруінің ерекшеліктері мен мүмкіндігі шектеулі жандарға арналған ым тілдерінің айырмашылықтары назарға алынады. Әлемдегі қос тілде білім беру тәжірибесі талқыланып, осындағы бидиалектизм тәсілінің сауат ашудағы атқаратын рөлі анықталады. Адамзаттың тілді қолданудағы ерекшеліктері әр түрлі мысалдар негізінде қарастырылады. Дәрісте келесі сұрақтар қарастырылады: Тіл және білім беру Тілдік қолданыс: стиль немесе регистрлер, слэнг, жаргон мен арго, табу сөздер, эвфемизмдер, нәсілдік және ұлттық эпитеттер.

17-18-ші семинарлар тапсырмалары:

1. Екінші тілді үйрету әдістемесінде қолданылатын әдістер мен тәсілдер: синтетикалық және аналитикалық тәсіл; грамматикалық аудару тәсілі
2. Тілді оқытуда кездесетін қиыншылықтар. Дизлексия.
3. Ауызша тілдің дамуы мен оқыту үдерісі.
4. Оқыту тәсілдері: сөздерді тұтас оқу тәсілі, фонетикалық тәсіл, тұтас тіл тәсілі.
5. Саңырау адамдардың тілді меңгеруінің ерекшеліктері.
6. Қолмен кодталған ағылшын ым тілі (MCE), оның ASL-ден айырмашылығы
7. Әлемдегі қос тілде білім беру тәжірибесі. Transitional Bilingual Education (TBE), Bilingual maintenance (BM), Dual Language Immersion, Sheltered English Immersion (SEI) бағдарламаларының іске асуы.
8. Бидиалектизм тәсілінің сауат ашудағы атқаратын рөлі
9. Гендерлік шовинизм, құпия тілдер және тілдік ойындар

Қосымша тапсырма: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығы бойынша 328-335 беттерде берілген жаттығуларды орындау.

Дәріс 10. Тілдің өзгеруі: уақыт кезеңдері

Дәрісте студенттер назарына тарихи-салыстырмалы тіл білімі жайлы жалпы түсінік беріліп, ежелгі ағылшын тілі мен қазіргі ағылшын тілі арасындағы лексикалық, морфологиялық, синтаксистік өзгерістер сипатталады. Сонымен қатар дәрісте келесі сұрақтар қарастырылады: Тарихи және салыстырмалы тіл білімі. Жалпы сипаттамасы. Дыбыстық өзгерістер

заңдылығы. Дыбыстардың сәйкестік заңының АҚШ-тын оңтүстік өңірлеріндегі көрінісі: [a:] монофтонгінің дыбысталуы. Дыбыстық алмасу. Тілдегі фонологиялық өзгерістер. Фонологиялық ережелер және олардың тілдің лексикасына әсері. Ата тілдер.. Протогерман тілі. Ата тілді анықтау: дыбыстық сәйкестік. Ағылшын тіліндегі дауысты дыбыстардың үлкен өзгерісі. Ежелгі ағылшын тілі мен қазіргі ағылшын тілі арасындағы лексикалық, морфологиялық, синтаксистік өзгерістер сипаты. Категориялық өзгеріс.

19-20-шы семинарлар тақырыптары:

1. Прото-үнді еуропа тілі.
2. Орта ғасыр ағылшын тілі мен қазіргі ағылшын тіліндегі дыбыстардың өзгерісінің салдары: дыбыстық алмасу, дыбыстардың қысқаруы
3. Жаңа сөздердің пайда болуы. Қазіргі ағылшын тіліндегі «жаңа» морфемалар: *e-* префиксі, *-gate*, *-zilla* жұрнақтарның туындауы
4. Эпонимдердің тілдің сөздік қорын байытудағы рөлі
5. Біріккен сөздердің табиғаты. Біріккен сөздердің пайда болуындағы балалар шығармашылығы
6. Акронимдер мен алфавиттік қысқратулар: ұқсастығы мен айырмашылығы
7. Кірме сөз және ана тілі. Калькалау.
8. Ағылшын тіліндегі кірме сөздердің шығу арналары
9. Сөздердің қолданыстан шығуының тарихи, технологиялық өзгерістермен шарттылығы
10. Семантикалық өзгеріс: сөз мағынасының кеңеюі мен тарылуы, сөз мағынасының ауысуы.

Қосымша тапсырма: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығы бойынша 387-390 беттерде берілген жаттығуларды орындау.

Дәріс 11. Тілдің өзгеруі: уақыт кезеңдері (2-дәріс)

Тілдің өзгеру үдерісін тереңірек тануға арналған бұл дәрісте тарихи-салыстырмалы тіл білімінің тарихи бастауларына шолу жасалып, «ата тіл» түсінігі, ата тілді қайта қалпына келтірудегі ғылыми талпыныстар сөз болады. Қазіргі таңда өлі және жоғалып бара жатқан тілдер мәселесінің туындауы мен оның алдын алу шаралары талқыланады. Тілдердің генеологиялық, типологиялық жіктемесі ұсынылып, студенттердің тілдердің шығуы мен құрамы жайлы білімдерінің кеңеюіне мүмкіндік беріледі. Дәрісте келесі сұрақтар қарастырылады: «Өлі» тілдерді қайта қалпына келтіру. Өлі және жоғалып бара жатқан тілдер. Тіл тарихындағы өлі және жоғалу алдындағы, қайта жаңғырған тілдер. Диалектінің біртіндеп өлуі құбылысы. Тілдің өмір сүруіне қатысты іске асырылатын шаралар және олардың ғылыми, әлеуметтік, мәдени маңызы. Тілдердің генетикалық жіктемесі. Тілдердің түрлері. Генетикалық жіктеу. Аналитикалық/синтетикалық тілдер. Флективті, агглютинативті, аморфты, полисинтетикалық тілдер. Сөйлем мүшелерінің

келу ретіне қарай тілдердің бөлінуі: SOV, VSO, VOS, OVS, OSV. Ассимиляция. Палаталдану. Балама сөзгеріс.

21-22-ші семинарлар тақырыптары:

1. Салыстырмалы-тарихи тіл білімінің пайда болуы. Ата тілді қалпына келтірудегі еуропалық ғалымдардың еңбегі (XIX ғасыр): У. Джонс, Ф. Бопп, Р. Раск, Я. Гримм.
2. Гримм заңы. Гримм заңы бойынша дыбыстардың өзгеріске түсуі. Түбірлес сөздер (когнаттар).
3. «Вернер заңы». Жас грамматистер мектебінің салыстырмалы-тарихи тіл білімінің дамуындағы рөлі
4. Ата тілді реконструкциялау: салыстырмалы талдау әдісі.
5. Шартсыз дыбыстық өзгерістер (итальян тілінің үш диалектісі мысалы бойынша). Ішкі реконструкциялау
6. Тілдің даму үдерісін зерттеуде тарихи әдістің маңыздылығы
7. Туыстас тілдер. Оқшау тілдер. Ностратикалық тілдер.
8. Үнді-еуропа тілдері.
9. Орал-Алтай тілдері. Афро-азиат тілдері. Сино-тибет тілдері. Нигер-конголез тілдері. Австронезиялық тілдер.
10. Транс-жаңагвинеялық тілдер. Американдық тілдер

Қосымша тапсырма: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығы бойынша 390-394 беттерде берілген жаттығуларды орындау.

Дәріс 12. Тілді меңгеру жолдары. Тілді меңгеру қиындықтары.

Онтолингвистикалық зерттеулердің теориялық негізі мен тәжірибелік жұмыстарын қамтитын бұл дәрісте баланың тілді меңгеруі мәселесі мен оның өту кезеңдері, лингвистикалық ортаның рөлі, баланың екі және одан да көп тілді меңгеруі сөз болады. Дәріс барысында екінші тілді меңгеру тәжірибесінде кездесетін басты ұстанымдар мен қиындықтар талқыға салынып, студенттердің осы мәселеге қатысты көзқарастарының қалыптасуына ықпал етеді. Дәрісте келесі сұрақтар қарастырылады: Балалардың лингвистикалық қабілеті. Балалардың туа біткен тілдік үлгісі. Әмбебап грамматика (ӘГ). Балалардың фонемаларды қабылдай алатын қабілетінің көрініс табуы. Былдырлау кезеңі. Еститін және саңырау балалардың былдырлауы. Тілді меңгеру кезеңдері. Етістік тіркесінің реттілігі – ӘГ көрсеткіші ретінде Лингвистикалық ортаның рөлі: ересектер ықпалы. Көп тіл білуді лингвистикалық тұрғыда анықтау. Телеграфтық кезең. Телеграфтық сөйлеудің сипатталуына қатысты лингвист ғалымдардың ұстанатын екі түрлі көзқарасы. Семантикалық өзіндік баптау. Екінші тілді меңгеру тәжірибесі. Екінші тілді меңгеруідегі бірінші тілдің әсері. Принципті әртүрлілік гипотезасы. Роман тілді спикердің неміс тілін екінші тіл ретінде меңгеруі. Этникалық тілді үйренушілердің тілді меңгеруідегі уәжі.

23-24-ші семинарлар тапсырмалары:

1. Голофрастика кезеңі. Баланың алғашқы сөздері
2. Сөйлеу мағынасының екпін көмегімен сегменттелуі: хорейлік, ямбтік сөздер. Просодиялық жүктеу. Нәрестелердің фонотактикалық шектеулерге және аллофондардың таратылуына сезімталдығы. Сөйлеу мағынасының статистикалық қасиеттер көмегімен сегменттелуі
3. Баланың фонологияны меңгеруі. Баланың сөз мағынасын меңгеруі. Интиуитивті көрініс. Баланың морфологияны меңгеруі. «Wug test» – ағылшын тілді балаларды эксперименталды зерттеудің үлгісі. Баланың синтаксисті меңгеруі. Меңгеру дәрежесін айтылымның орташа ұзақстығы (АОҰ) арқылы анықтау жолы
4. Баланың прагматиканы меңгеруі. Прагматиканы меңгерудегі қиындықтар: имплицатураны ажырату әлсіздігі. Баланың көмекші етістікті сөйлемде қолдану ерекшеліктері (ағылшын және голланд, итальян тілді балалар мысалында). Баланың тілді меңгеру дәрежесін анықтайтын көрсеткіштердің маңызы.
5. Ым тілдерін меңгерудің өзіндік ерекшеліктері. Ым және ауызша тіл меңгеру арасындағы параллельдер мен айырмашылықтар
6. Бихевиоризм тұрғысына тілді меңгеру. Еліктеу, имитация, аналогияның көмегі
7. Motherese немесе баламен тікелей сөйлесу (БТС) болжамы
8. Балалық шақтағы билингвизм. Дәйекті билингвизм және бір мезгілдегі билингвизм
9. Билингвизм теориялары: гипотезаның бірыңғай жүйесі; гипотезаның жеке жүйесі. LSQ/француз қостілділігі. Тұлғаның екі монолингвалға бөлінуін анықтау
10. Une personne – une langue (бір тұлға, бір тіл) шарты арқылы пайда болатын қостілділік. Билингвизмнің интеллектуалды және когнитивті дамуға әсері
11. Ана тілі және екінші тіл. Екінші тілді меңгерудегі туындайтын қиындықтар. Екінші тілді меңгерудің шығармашылық әлеуеті. Екінші тілді меңгеру: спикердің жас ерекшелігі және құзыреттілік деңгейі

Қосымша тапсырма: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығы бойынша 438-443 беттерде берілген жаттығуларды орындау.

Дәріс 13. Тіл және адам миы

Дәрісте сөйлеуді қабылдау мен түзудің психолингвистикалық, нейролингвистикалық анықтамалары мен жүргізген зерттеулерінің нәтижелері ұсынылады. Адамның сөйлеуді түсіну үдерісіне қатысатын лингвистикалық, физикалық факторлар жіктеледі. Лингвистика үшін маңызды болып табылатын адамның лингвистикалық қабілетіне жауап беретін миының бөліктері көрсетіліп, ми зақымдануы кезінде орын алатын аурулардың себептері мен оны анықтаудың жолдары сөз болады. Дәрісте келесі сұрақтар қарастырылады: Психолингвистика. Адам миының қызметін психолингвистикалық тұрғыдан талдау. Адамның сөйлеуді түсінуі. Сөйлеу актісінің акустикалық сипаты. Акустикалық фонетика. Дыбыс тоны. Діріл.

Қарқын. Спектрограмма. Дыбыстық жазбадағы форманттар. Интонациялық контур. Сөйлемдерді қайталау тәсілінің сөйлемді түсіну дәрежесін тексерудегі маңызы. Сөйлеудегі лексикалық қателердің орын алуының себептері. Адамның сөйлеу үдерісіндегі жоспарлау сатылары және олардың тіл қабаттарындағы көрінісі. Спунеризм. Ми және тіл. Адам миының физиологиясы. Мидың контралатералды қызметі. Лингвистикалық қабілеттердің мида орналасуына қатысты жүргізілген зерттеулер. Франц Йозеф Галльдің «локализация теориясы». Френологиялық ми үлгісі. Афазияның зерттелуі. Брок аумағы. Вернике аумағы. Латерализация. Мидың лингвистикалық және когнитивтік қызметін зерттеу әдістері. Ми зақымдалуын компьютердік томография (КТ), магнитті резонанстық томография (МРТ), функционалдық МРТ (фМРТ), позитронды эмиссионды томография (ПЭТ) көмегімен анықтау. Тіл және мидың дамуы. Тілдің қалыптасуындағы «маңызды кезең». Шектен тыс әлеуметтік оқшауланған ортада тәрбиеленген балалардың тілі: Джини және Челсидің сөйлеу қабілеттерінің ерекшеліктері. Модульдік сана: тіл мен таным диссонанциясы.

25-26-шы семинарлар тапсырмалары:

1. Тілді түсінудегі «сегменттеу мәселесі». Түсінудегі «инварианттың болмауы». Категориялық есту. Сегменттеудегі екпін мен интонацияның атқаратын қызметі
2. «Деректерді параллель өңдеу». Ақпаратты төменнен жоғарыға, жоғарыдан төменге қарай талдау
3. Адамның лексикалық шешімді шығаруы. Сөздің фонологиялық «ортасы». Менталды лексика. Семантикалық өріс. Морфологиялық өріс. Түсіну үдерісін анықтаудағы лексикалық омонимдердің берілуі
4. Тілді түсінудегі синтаксистік талдаудың өту сипаты. Шатыстырушы сөйлемдер. Менталдық талдауда қолданылатын қағидалар: қарапайымдық қағидасы, жаңа тіркес қосу қағидасы
5. Сөйлеудегі ережелердің дұрыс және бұрыс қолданылуы және оның салдары.
6. Афазия синдромының лингвистикалық сипаты. Брока афазиясының қасиеттері. Вернике аумағының зақымдануының тілдегі көрінісі. Дислексия: жүре пайда болған дислексия. Сөздің «тілдің ұшында» болуының себептері. Аномия. Афазияға ұшыраған сақау пациенттердің тілі
7. Миды бөліп тексеру. Есту қабілетін тексеру
8. Оқиғаға негізделген жағдаяттар және оны электроэнцефаллограммамен (ЭЭГ) зерттеу
9. Тіл дыбыстарына, сөйлем құрылымына нейролингвистикалық зерттеу жасау
10. Мидың сол жақ сыңарының дамуының жас балалардың тілінің қалыптасуындағы рөлі. Мидың икемділігі. Мидың икемділігін гемисферэктомия процедурасын бастан өткерген балалар мысалында анықтау
11. Лингвистикалық эрудиттер, олардың өзгелерден артықшылықтары мен кемшіліктері. Тілдік ақауы бар балалардың «тілі». Тілдің генетикалық негізін зерттеу жұмыстары

Қосымша тапсырма: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығы бойынша 490-497 беттерде берілген жаттығуларды орындау.

Дәріс 14. Тілдің компьютерде өңделуі. Компьютерлік лингвистика – ілім ретінде.

Дәріс ғылыми-техникалық прогрестің басты жетістіктерінің бірі ретінде саналатын электронды есептеу машинасы – компьютер мен табиғи тіл арасындағы байланыстың сыр-сипаты, тілдің компьютерде өңделуіне қатысты мәселелер компьютерлік фонетика және фонология, компьютерлік морфология, компьютерлік синтаксис, компьютерлік семантика, компьютерлік прагматика, компьютерлік лекскография негізінде түсіндіріліп, талданады. Сонымен қатар, дәрісте автоматты аудармада туындайтын қиындықтар мен кедергілер талқыланып, компьютерлік сот лингвистикасының лингвистика, құқықтану ғылымдарындағы мәні мен маңызы айтылады. Дәрісте келесі сұрақтар қарастырылады: Компьютерлік лингвистика. Компьютерлік фонетика және фонология: тілді түсіну мен синтездеу үдерісі. Сөзді танудағы кездесетін қиындықтар. Коартикуляция әсері. Айтушыға байланысты сөйлемді тану. Компьютерлік лингвистиканың қолданылуы. Грамматиканың компьютерлік моделдерінің пайда болуы. Тілдік корпус. Жиілікта таңдау, сәйкестік.

27-28-ші семинарлар тапсырмалары:

1. «Сөйлейтін» машинаның пайда болуы. Кратценштейн машинасы. Александр Грейам Беллдің ойлап тапқан құрылысының ғылыми жаңалығы. Тілді синтездеу. Синтетикалық сөйлеу. Формантты синтез. Конкатенативтік синтез. Дифон
2. Компьютердегі сөйлеу үшін мәтін түзеу. Орын алатын қиындықтар.
3. Компьютерлік морфология. Компьютерлік синтаксис. Парсер
4. Компьютерлік семантика. Компьютердің семантикалық ұғымын қалыптастыру. «The Circuit Fix-It Shop» ауызша диалогтік жүйесі
5. Компьютерлік прагматика. Компьютерлік прагматиканың тапсырмалары
6. Компьютерлік *ым* тілдері
7. Компьютерлік лекскография. «Wordnet» онлайн сөздігі
8. Культуромикалық төңкеріс. Туиттерологияның лингвистикалық маңызы
9. Компьютерде ақпаратты алу мен жинақтау. Жинақтау бағдарламалары. Ұғым векторы. Компьютерде сөздің дұрыс жазылуын тексеретін құралдар.
10. Машиналық аударма. Машиналық аударманың мақсаты. Автоматты аудармада туындайтын қиындықтар мен кедергілер
11. Сот лингвистикасы. Компьютерлік сот лингвистикасы, оның қолданылу салалары: сауда белгілерін анықтау, заң терминдерін талдау, спикерді анықтау

Қосымша тапсырма: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығы бойынша 529-532 беттерде берілген жаттығуларды орындау.

Дәріс 15. Жазу тарихы. Жазу: тілдің әліпбиі

Адамзат мәдениетінің жеткен зор жетістігі ретіндегі жазудың даму тарихы беріліп, ір жазуға жеке-жеке лингвистикалық сипаттама қоса таныстырылады. Жазба тілдегі емленің, пунктуацияның маңызы нақты мысалдар көмегімен түсіндіріледі. Жазба тілдің ерекше түрі ретіндегі СМС жазбаларының тілдік сипаты студенттерге ұсынылады. Ағылшын тілінің қазіргі емле жүйесі мен орфоэпиясына жеке тоқталып өтіледі. Адамның шығармашылық қабілетінің ерекше екендігін дәлелдейтін «өтірік жазудың» пайда болуының алғышарттары, себептері мен қолданылуы, оның құрылымы зерттеу нысанына алынады. Дәрісте келесі сұрақтар қарастырылады: Жазу. Жазу тарихы. Пиктограммалар мен идеограммалар, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары. Петрогифтер. Эмотикондар. Сына жазуының пайда болуы. Шумерлердің жазу жүйесі. Литография. Логогифтер. Силлабикалық (буын) жазуы. Силлабарий. Жазу және сөйлеу. Жазба тіл және пунктуацияның сөйлеу үдерісіндегі маңызы. Контрастивті екпін. Жазуда бас әріптерді, көлбеу жазуды, сөздердің астын астын сызудың атқаратын қызметтері. Псевдожазу. «Өтірік жазудың» пайда болуының алғышарттары, себептері мен қолданылуы.

29-30-шы семинарларлар тапсырмалары:

1. Ребус қағидасының құрамы
2. Иерогифтер. Абджад (дауыссыздар әліпбиі). Финикийліктердің жазуы. Грек әліпбилік жүйесі
3. Қазіргі жазу жүйелері: сөз немесе графикалық жазу, буын жазуы, дауыссыз дыбыстар жазуы, әліпбилік жазу
4. Графикалық жазу, қытай жазу жүйесі. Пиньинь. Каллиграфия
5. Буын жазуы. Жапондық катакана және хирагана жазулары. Кана. Кандзи
6. Дауыссыздар әліппесі. Араб, семит жазуларының ерекшеліктері
7. Әліпбилік жазу. Фонемалық қағида. «Хангыль» кәріс әліппесінің тарихы және жалпы сипаттамасы. Диакритикалық белгілер. Диграфтың қолданылуы. Кирилл жазуы.
8. Емле. Архаикалық және идиосинкратикалық емлелер. Әлем тілдеріндегі емле реформалары. Емле реформасын іске асырудың себептері
9. СМС хабарламаларының тілдік сипаты
10. Ағылшын тілінің қазіргі емле жүйесі
11. Орфоэпия. Ағылшын тілінің орфоэпиясы
12. Псевдожазудың құрылымы

Қосымша тапсырма: В. Фромкин, Р. Родман, Н. Хайамстың «Тіл біліміне кіріспе» оқулығы бойынша 555-560 беттерде берілген жаттығуларды орындау.

**КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
имени АЛЬ-ФАРАБИ
ФАКУЛЬТЕТ ФИЛОЛОГИИ И МИРОВЫХ ЯЗЫКОВ
КАФЕДРА ОБЩЕГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ И ЕВРОПЕЙСКИХ ЯЗЫКОВ**

**Г.Б. МАДИЕВА
П.Т. МЕДЕТБЕКОВА
Р. КОНДЫБАЕВА**

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ

по внедрению в учебный процесс учебника В. Фромкина, Р. Родмана, Н. Хайамса «Введение в языкознание» по дисциплине «Введение в языкознание» в рамках проекта «Новое гуманитарное знание. 100 новых учебников на казахском языке», осуществляемого на основе программной статьи Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания»

Алматы, 2019

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ

по внедрению в учебный процесс учебника В. Фромкина, Р. Родмана, Н. Хайамса «Введение в языкознание» по дисциплине «Введение в языкознание» в рамках проекта «Новое гуманитарное знание. 100 новых учебников на казахском языке», осуществляемого на основе программной статьи Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания».

Авторы:

Доктор филологических наук, профессор, заведующая кафедрой общего языкознания и европейских языков КазНУ им. аль-Фараби Г.Б. Мадиева
Кандидат филологических наук, и.о. доцента кафедры общего языкознания и европейских языков КазНУ им. аль-Фараби П.Т. Медетбекова
Доктор PhD, и.о. доцент кафедры общего языкознания и европейских языков КазНУ им. аль-Фараби Р. Кондыбаева

Количество кредитов: 3

Специальности, на которых изучается дисциплина: Иностранный язык: два иностранных языка, Иностранная филология, Переводческое дело, Филология: казахский язык, Казахский язык и литература, Тюркология и другие специальности гуманитарного направления.

Цель обучения дисциплине: оказать методическую помощь в формировании компетенций по изучению языка, языковых явлений: ознакомить с наукой о языке, с различными тесно взаимосвязанными направлениями лингвистики. Содержание этой дисциплины знакомит с истоками формирования языкознания как самостоятельной науки, со структурой языка, его отношением к мышлению, обществу, истории развития социума, функциональными и структурными эквивалентами и т.д.

Результаты обучения: У студентов формируются компетенции по умению анализировать направления языкознания, уровневую организацию языка, основные единицы каждого уровня, пониманию языка как целостной системы, его внутренней структуры и внешних закономерностей развития языка, природы языка, понимания языка как социального явления и его особенностей от других социальных явлений, взаимодействия языков и процессов развития и изменений, происходящих в результате контактирования языков, видение результатов контактирования казахского языка с другими языками и мн.др.

Методические указания о внедрении в учебный процесс учебника В. Фромкина, Р. Родмана, Н. Хайамса «Введение в языкознание»

Дисциплина «Введение в языкознание»

Количество кредитов: 3

Специальности: Иностранный язык: два иностранных языка, Иностранная филология, Переводческое дело, Филология: казахский язык, Казахский язык и литература и другие специальности гуманитарного направления.